

Sterke Jerke, van charterscheepje tot kampioensskûtsje

Als een komeet werkte het team van de *Sterke Jerke* zich omhoog door de verschillende klassen van de IFKS. Vorig jaar kwam schipper Pieter-Jillis Tjoelker voor het eerst uit in de A-klasse, om meteen kampioen te worden. Om dat te bereiken moest eerst een oud charterscheepje omgebouwd worden tot wedstrijdskûtsje.

Fotografie en tekst: **Klaas Wiersma**

Deze zomer start op 19 augustus weer het IFKS, het Iepen Fryske Kampioenskippen Skûtsjesilen 2023, een hecticke week vol wedstrijden op zes verschillende locaties. Eerst is het IJsselmeer voor Hindeloopen aan de beurt, dan Stavoren. De vloot gaat daarna landinwaarts, om eerst op het Heegermeer te varen en daarna bij Sloten en Echtenerbrug, om te eindigen voor de Lemmer. Daar wordt twee dagen gezeild, inclusief de finale.

Favoriet is de *Sterke Jerke*, het witte skûtsje uit Eernewoude. Gebouwd in 1923 door Jan Oebeles van der Werff in Drachten is dit een zogeheten Buitenstvallaatster skûtsje. De werf bevond zich buiten de sluis (het 'verlaat') van Drachten. Het schip meet 19,98 meter bij 4,05 meter, een breed schip naar skûtsjebegrippen. Pieter-Jilles Tjoelker is de jonge schipper van de *Sterke Jerke*, maar niet de eigenaar. Dat zijn Pieter en Margot Kooi, respectievelijk groot-schootman en zwaardenvrouw in het team van Pieter-Jilles.

klaar skûtsje was er echter niet op de markt. We kregen een tip voor een Buitenstvallaatster, maar de tipgever was vergeten waar dat skûtsje lag.' Op Google-maps speurt het team heel Friesland af. Tot ze succes denken te hebben in Lemmer. 'Een maat die in het complot zat ging kijken. Maar hij lag er niet meer. Als bewijs maakte hij een foto van de lege ligplaats. Er kwam iemand vragen wat hij daar deed. Na een kort praatje bleek het schip er in de loods te liggen.'

Tjalk of skûtsje?

Sterke Jerke draagt dan nog de naam *Christoffel II*, is ingericht als charterschip en heeft twee masten aan dek staan. Het team moet eerst uitzoeken of de *Christoffel II* überhaupt wel een skûtsje is. Vanwege de grote breedte zou het ook een tjalk(je) kunnen zijn. Maar de IFKS geeft groen licht.

Het schip ligt al jaren stil en is te koop. Het zeilteam van de *Engelina Smeltekop* staat te popelen om met de nieuwe aanwinst te gaan

SKÛTSJE IN HET STAMBOEK

Heel veel skûtsjes en tjalken vinden we niet terug in het Stamboek van de SSRP, maar de *Sterke Jerke* wel. Het schip was in het verleden ingeschreven en had een plaque. In de Stamboekgegevens vinden we dat op 30 mei 1923 de *Rikalina* in opdracht van Klaas Visser uit De Wilp (gemeente Marum) werd gemeten en geregistreerd onder nummer S 1229 N. We mogen aannemen dat zijn vrouw Riekeline Pijpstra de centen leverde voor het schip dat in 1922 door Jan Oebeles van der Werf op Buitenstvallaat op stapel werd gezet. Zij was in 1916 met de 31-jarige arbeider Klaas Visser getrouwd, als 37-jarige weduwe van Albert Ybema. Het schip werd naar haar *Rikalina* genoemd. Haar zoon uit haar eerdere huwelijk Ytse ('Ijtse') Alberts Ybema ('Ijbema') verwierf het schip in 1937. Het werd toen nog eens gemeten. Vervolgens ging het schip naar Eelkje Ijbema, die het herdoopte in *Sterke Jerke*. Als derde eigenaar staat genoteerd H. Th. Janssen te Amsterdam, die het eigendomsrecht op 2 april 1953 verwierf. Hij bouwde het schip om tot tweemasttjalk en veranderde de naam in *Christoffel II*. Floor Kersten uit Enkhuizen werd eigenaar in 1974 en richtte de tjalk in als charterschip met slaaphutten en sanitair voor passagiers; hij schreef het schip ook in het Stamboek in. Pieter en Margot Kooi wisten in 2017 de hand te leggen op het schip en begonnen met hun zeilteam aan de verbouwing tot wedstrijdskûtsje.

Op zoek

Het verhaal van de *Sterke Jerke* begint in 2017 in de feesttent, na wedstrijden op het Slotemeer. Pieter-Jilles zeilt dan al meerdere jaren op de *Engelina Smeltekop*, een kleiner skûtsje dat uitkomt in de klasse A-klein. Het team zou eigenlijk wel door willen groeien naar het grotere werk, de A-klasse. 'Pieter Kooi zei toen dat hij, als het goed ging met z'n bedrijf, wel een groot skûtsje zou willen kopen', vertelt Pieter Jillis. 'Dan wil ik wel sturen!', zei ik. Een jaar later hebben we eens serieus gezeten en toen zijn we op zoek gegaan. Dat was nog niet makkelijk. Ik wilde een breed schip. Een kant en

zeilen, maar eerst moet er worden gewerkt, al was het maar om van een tweemaster een eenmaster te maken.

Pieter-Jilles: 'Eerst hebben we het schip naar Eernewoude gevaren. Daar zijn de masten en de opbouw eraf gegaan en hebben we het interieur eruit gehaald. Alleen de gangboorden zijn blijven zitten. Bij Jongmsma in Drachten ging het schip op de kant. Daar hebben we al het vet eruit gekrabbd, het schip zat helemaal in het vet. Ook zijn alle dubbelingen eraf gehaald en er nieuwe stukken in gezet.'

Tijdens de verbouwing werkt het team zes weken door, bijna dag en nacht. Er blijft

SKÛTSJES UIT DRACHTEN

In Drachten was het begin vorige eeuw een lawaai van jewelste. De scheepswerven gingen over van houtbouw op ijzer en voor de mooie ronde koppen en kanten werden de gangen eerst bol geklopt om ze vervolgens met veel lawaai aan elkaar te klinken. De Piipster Skûtsjes, gebouwd door de gebroeders Roorda bij de Piipbrug aan de Drachtster Compagnonsvaart, zijn nog altijd het meest gezocht. Ze zijn lichter dan de schepen van de andere werf uit Drachten, de Buitenstvallaat-werf van Jan Oebeles van der Werff. Pieter-Jilles Tjoelker: 'Piipsters, dat zijn de allersnelsten. Maar ze zijn wel wat ruiger dan de Buitenstvallaatste skûtsjes. Die zijn heel netjes gebouwd terwijl bij Roorda de klinkranden niet altijd even ver uit elkaar liggen of niet precies in een lijn. Ook gebruikte Jan Oebele meer gangen. Maar daardoor zijn de Buitenstvallaatste wel weer wat zwaarder.' Het verschil tussen de twee soorten skûtsjes is goed te zien op bijgaande foto. Rechts zie je de kop van de *Sneker Pan*, een Piipster, links zie je de kop (met meer gangen) van de *Sterke Jerke*, een Buitenvallaaster.

boven: De *Sterke Jerke* tijdens de grote openingswedstrijd voor alle skûtsjes, Lemmer Ahoy

onder: Anders dan vorig jaar beleefden Tjoelker en zijn team een wisselende start op Lemmer Ahoy

weinig over van de *Christoffel II*. Wat er nog is aan origineel materiaal, wordt behouden. 'Achteraf is het schip daardoor misschien wel wat te zwaar geworden', peinst Tjoelker. 'We zitten 750 kilo boven het gewicht dat is toegestaan van de IFKS. Maar dat is de liefde voor de schepen. Ook al is-ie te zwaar, dat is dat het ons wel waard.'

Het schip wordt wel geknikt. 'Als casco hebben we de kop op een zaterdagmiddag zeven centimeter omhoog gebracht. De kont was heel mooi, de kop was iets minder gelijkend. Dus hebben we hem op twee derde geknikt. Voor het knikken wordt de scheepswand tot

aan het vlak ingesneden met de snijbrander. Met botte kracht knikken van een skûtsje is geen optie. 'Al zet je een skûtsje op de scheg en de botteloef, dan knikt ie nog niet. Deze schepen zijn gebouwd voor 50 ton lading.' Met een potkrik breng je na het insnijden de boeg omhoog, de naad slijp je uit en las je terug. Tjoelker: 'Ik weet nog steeds niet of het beter is dat knikken maar we hebben het wel gedaan.'

Krachtmeting

Het onderwaterschip van het skûtsje wordt gestraald en geplamuurd en vervolgens opgebouwd tot wedstrijdschip en in 2018 is het zo

ver. Bij de herdoop krijgt het schip opnieuw de naam *Sterke Jerke*, een naam die het al eerder droeg van 1956 tot 1961 (zie kadertje), en in april worden bij Eernewoude voor het eerst de zeilen gehesen tijdens de Princenhoftocht. 'Dat ging boven verwachting goed', vertelt Tjoelker. 'We hadden een grootzeil geleend van de *Striidber* en fokken van Walter de Vries van *De Verwachting*. We werden de eerste wedstrijd meteen eerste. Na zoveel maanden werk...' Pieter-Jilles neemt tevreden een trekje van zijn sigaret.

'Bij de Lemmer Ahoy wedstrijden werden we weer eerste. Hoe dat kwam? We hadden de

bij de zoektocht naar het schip. Helaas breekt de corona-pandemie uit en wordt er twee jaar niet gezeild. Pas in 2022 is er weer een ouderwets IFKS kampioenschap. Nu is er duidelijk meer concurrentie op het water. Vooral de *Ingelskman* van Sikke Heerschop en Wietse Brandsma's *Redbad* maken het de *Sterke Jerke* moeilijk. Bij de twee laatste wedstrijddagen voor de Lemmer is nog niks zeker en Pieter-Jilles en zijn team beginnen met de slechtste race van het evenement, een tiende plaats. Maar op de laatste dag valt alles toch weer op zijn plaats. Met een eerste plaats wordt een lang gekoesterde droom gerealiseerd en mag *Sterke Jerke* zich IFKS-kampioen in de grote A-klasse noemen. 🍀

rechtsboven: Schipper Tjoelker begon al vroeg met het grote werk; op z'n twaalfde zeilde hij al zijn eerste Strontrace

links: Voor een wedstrijdbemanning op een skûtsje heb je heel wat mensen nodig, die wil je dus zo min mogelijk wisselen

boven: Afvallen om onder een ander door te duiken

gever, kwam vaak bij de Tjoelkers op bezoek. 'Gjalt zou de Strontrace gaan zeilen en mocht nog een halve kracht meenemen volgens de berekeningen. Ik wou graag en m'n moeder kon geen nee zeggen. Ik heb veel geslapen die tocht, ik was natuurlijk nog hartstikke jong.' Vanaf dat moment zeilt hij jaarlijks de Strontrace en wint ook meerdere malen.

'In 2007 begon ik bij Henk Regts die met de *Grutte Pier* meedeed aan de IFKS. Eerst op het voordek, later op de boeg om de koers aan te geven. De laatste twee jaar als adviseur. De adviseur zit naast de stuurman en kijkt mee in het veld. Hij is eigenlijk een extra paar ogen van de schipper. Want die moet zich concentreren op het sturen, althans zo zie ik het.'

Na zes jaar stapte Pieter Jilles over op de *Engelina Smeltekop* waar hij uiteindelijk schipper wordt en de basis legt voor het huidige team van de *Sterke Jerke*. In het eerste jaar, in 2018, wint *Sterke Jerke* overtuigend het IFKS kampioenschap. Het team wordt liefst vijf keer eerste, een keer tweede en mag een derde plek aftrekken. Dat was in de C-klasse, het jaar erop komt het gepromoveerde witte skûtsje uit in de B-klasse. Ook hier is het team almachtig en gaat het alle zeven wedstrijden als eerste over de lijn. Als ongeslagen kampioen mag *Sterke Jerke* het nu in de grote A gaan proberen, de klasse waar het allemaal om draaide

spullen goed voor elkaar. Het schip was *pico bello*. De mast, zwaarden... en het hele team van de *Engelina* was mee gegaan. Als team zijn we al lang bij elkaar en dat merk je: alles gaat precies op tijd, er worden geen fouten gemaakt, iedereen is geconcentreerd. Ja, we mogen graag ouwehoeren, maar tussen start en finish is iedereen super geconcentreerd. De *Sterke Jerke* zeilt relatief makkelijk. Bij sommige schepen luistert het heel kritisch, dan gaat het lang niet altijd goed. Misschien stond alles er wel meteen goed op. Het ging zo goed dat we zelfs nergens meer aan durfden te komen! Het skûtsje deed het gewoon hartstikke goed, wat moet je dan veranderen?'

Al jong in het zware werk

Pieter-Jilles is geen wedstrijdzeiler die op jonge leeftijd in een Flitsje werd gezet. Hij leerde zeilen op het skûtsje van zijn ouders. 'We waren altijd wel onderweg', zegt de zeiler met gevoel voor understatement. Pieter-Jilles zeilt al in 1999, op zijn twaalfde, de Strontrace. Gjalt de Jong, tegenwoordig skûtsje-verslag-

SKÛTSJESILEN 2023

In augustus barst het skûtsjeseizoen weer los en met de 'Iepen' en de 'Sintrale' samen kun je liefst drie weken lang genieten in heel Friesland. dit zijn de wedstrijddata:

IFKS (8 dagen)

zat	19/8	Hindeloopen
zon	20/8	Stavoren
ma	21/8	Heeg
di	22/8	Sloten
wo	23/8	Echtenerbrug
do	24/8	idem
vrij	25/8	Lemmer
zat	26/8	Lemmer (finale)

SKS (11 dagen)

zat	05/8	Grou
ma	07/8	De Veenhoop
di	08/8	Earnewâld
wo	09/8	Terherne
do	10/8	Langweer
vrij	11/8	Elahuizen
zat	12/8	Stavoren
ma	14/8	Woudsend
wo	16/8	Lemmer
do	17/8	Lemmer
vrij	18/8	Sneek